

Audiodienst d.d. 28 februari 2021 (via websites <http://levendgeloofwente.nl/> en <https://www.kerkomroep.nl/#/kerken/20150>)

Voorganger: ds. Carla Borgers

Gij gaat voorbij...

Welkom en introductie

Goedemorgen luisteraars, zusters, broeders. Welkom bij deze audiodienst op de tweede zondag van de Veertigdagentijd. Ik heb deze dienst als thema meegegeven: 'Gij gaat voorbij'. Het is ook de titel van het lied dat jullie straks na de eerste bijbellezing zullen horen.

Straks meer over dat thema. Nu eerst het licht en daarna een licht-lied.

Ontsteken van het licht

Muziek Een wals in het licht (X-04), gezongen door Eva Schuurman
tekst en muziek: Henk Harmsen

dwaal door het duister, kom eindelijk thuis
ga door de deur waar het licht je begroet
open je hart, laat het licht binnen gaan
licht dat van nu af je leven hoedt
licht, ik mag gaan in het licht
en licht, ik mag wonen in licht
licht, altijd overal licht
hoe donker de nacht ook is

als dan de lampen gaan doven en wij
gaan weer op weg, weer opnieuw de woestijn:
een zonnestraal door een kier in de deur
roept ons: het licht zal steeds bij je zijn!
Licht, ik mag gaan in het licht
en licht, ik mag wonen in licht
licht, altijd overal licht
hoe donker de nacht ook is

Bijbellezing: Gedeelte uit 'Elia' (naar 1 Koningen 19, 9-18) van Huub Oosterhuis uit
'Nacht en dag', een uitgave van Stichting Leerhuis & Liturgie, 1988

Het verhaal over Elia en de Baäl profeten in dienst van koning Achab en koningin Izebel is waarschijnlijk wel bekend. Tijdens een lange periode van droogte bidden zowel de Baäl priesters als Elia om regen. Bij wat wordt voorgesteld als een soort krachtmeting tussen de twee goden, blijkt Baäl een machteloze afgod die niets klaar krijgt. Elia vraagt vervolgens zijn God om zijn macht te tonen. Huub Oosterhuis heeft het bijbelverhaal in dichtvorm herverteld.

'Geef antwoord', bad Elia,
'o stem, wees hier en nu.'
Toen sloegen uit de hemel
schichten verzegend vuur.
'Dood alle Baalsprofeten,
Elia's god is Heer.'

Een wolkje, zwart van regen,
dreef uit de verte aan.
Zwaar stortte neer de regen.
Elia is gegaan -
Izebels paarden en wagens
joegen achter hem aan.

Hij vluchtte de woestijn in.
Sterven wilde hij,
onder een bremstruik liggen.
Een engel bracht hem brood en wijn.
Hij rende veertig nachten
om op de Horeb te zijn.

De hellingen van de Horeb
dreven Elia voort
naar de spelonk waar Mozes
de woorden had gehoord.
'Wat doe jij hier, Elia?'
'Ik wil uw laatste woord -

ik heb voor U geijverd
als vuur dat hoog oplaait.
Uw volk heeft zich gebogen
voor Baalgod, uw rivaal.
Ik alleen ben over.
Uw woorden zijn verwaaid.'

Een stormwind, rotsen splijtend,
raasde hem voorbij.
Na de storm aardschokken.
In storm en schok: niet Hij.
Na de schokken vuren.
In rook en vuur: niet Hij.

Wie Hij? Voorbij de woorden
sprak Hij zijn laatste woord.
Een stem van doodse stilte,
van stilte na de moord
op Abel, eerste broeder,
die stem werd toen gehoord.

Die riep jou uit de aarde,
die God moest jij verstaan.
'De God van de vermoorden'
luit vanaf nu zijn naam -
tot hun massagraven
is Hij ingegaan.

Wie Hij? Een God-partijdig,
die mensen opstaan doet
tegen hun eeuwigdurend,
onduldbaar slavenlot.
Die mensenmoorders neerhaalt
van hun troon. Die God.

Die aan de kant der armen,
in hun bloedige strijd,
in hun verweer wanhopig,
God tegen god zal zijn -
bij gekruisigde slaven
zal Hij te vinden zijn.

Lied Gij gaat voorbij (ZZZ 184), t: Willem Barnard, m: Tom Löwenthal,
gezongen door Henny de Hartog en Tinka van den Hazel

Gij gaat voorbij. Een grote ademtocht,
alles wat vastomlijnd leek staat te beven -
In de emotie heb ik U gezocht,
Gij waart er niet. Niets dan mijn eigen leven.

En de ontredde ging voor U uit,
het vuur als Uw heraut vooruitgezonden -
Ik bleef alleen in mijn eenzelveheid,
tot niemand onzer komt Gij onomwonden.

En dan, als niets meer spreekt, alles blijft stom,
achter een sluier soms, uit een stil midden
is er een stem. Gij spreekt, maar andersom:
als ik niets hoor, als ik niets weet te bidden.

Korte overdenking (deel 1)

Geweld is zo oud als de wereld, religieus geweld zo oud als de mensheid. Ook in het verhaal van vanochtend komt het tot een religieus gemotiveerde slachting op de berg Karmel. Na de offerrituelen, waarbij het offer aan God tot ontbranding komt, maar dat aan Baäl niet, laat Elia alle priesters van 'looser' Baäl afdalen naar het Kisondal en hij laat ze alle vierhonderdvijftig afslachten.

Bij ons roept dat wellicht beelden op van de moordpartijen door terreurgroepen als IS of Boko Haram die hun moorddadige gewelddadigheden gesanctioneerd zien door hun geperverteerde idee van de Islam.

En misschien komt de gedachte op: zie je nou, die God van de bijbel is geen haar beter dan alle andere goden die we kennen. Waarom moesten al die priesters dood? Konden zij het helpen dat hun godje ondanks al hun wanhopige smeekbeden niet leverde!

Er is kennelijk een verschil tussen de bijbelse God en de Baäls en Asjera's en hun honderden priesters. De Baäl-religie is een religie van vruchtbaarheid, van macht, van potentie, van meer en groter. Het is ook een religie van angst. Tegenover al die macht, die potentie en die angst staat de God van hemel en aarde en die ene profeet in zijn dienst, Elia. De veelheid aan de ene kant bad, schreeuwde, matte zichzelf af, verwondde zichzelf, maar er kwam geen antwoord. Elia hoefde zijn God er alleen maar aan te herinneren dat hij de God was van Abraham, Isaak en Jacob, een God van mensen. Hij deed een beroep op die God die zich met mensen verbindt en onder hen wil wonen. Deze God is -zoals Oosterhuis dicht- "een God-partijdig die mensen opstaan doet tegen hun eeuwigdurend onduldbaar slavenlot."

Wie zich bij deze bevrijdende God heeft aangesloten, kan niet anders dan alles afwijzen wat mensen letterlijk of figuurlijk onderdrukt en tot slaaf maakt.

Dan ga je ook niet mee met machtspolitiek, met het uitbuiten van mensen, met een afrekencultuur, met het wegzetten van mensen als minderwaardig, met een economie die rijken rijker en armen armer maakt.

En ja, de bijbelschrijvers maken van het afwijzen van zo'n angst-religie nog wel eens een flink dramatisch schouwspel vol geweld.

Na dat schouwspel zien we Elia de woestijn in vluchten vanwege de woede van koningin Izebel. En verder gaat hij, de berg Horeb op, de Godsberg waar volgens de overlevering ooit Mozes Gods woorden had ontvangen. Een religieuze ervaring van jewelste krijgt hij daar. Maar de God die hem voorbij gaat is niet een allesverwoestende kracht, is ook niet de God die met geweld de dingen even recht zet. Het is de God die je kunt ontmoeten in de stilte ná de storm. Als je niet meer weet waar je het zoeken moet. Als je weerloos bent geworden, kwetsbaar, naakt. Als alles wat zeker leek, plotseling helemaal anders blijkt te zijn.

Dan kan het zijn -en ik citeer Willem Barnard- dat je juist als je "niets meer hoort en niets meer weet te bidden" zoiets als "een stem uit een stil midden" verneemt. Ik weet het, zo'n stem hoor je niet met je luisteroren. Waarmee dan wel? Ik denk dat je dát horen niet kunt afdwingen, niet kunt forceren. Het komt tot je, ergens uit een stil midden.... of niet. En ook die stilte is er soms gewoon, misschien juist als je haar niet zoekt. Die stilte is sowieso een andere stilte dan de coronastilte waarin we nu alweer zo lang zitten. Die coronastilte is een stilte van buitenaf, wordt je opgelegd: binnen blijven, thuis blijven, zo min mogelijk mensen zien. Dat stille midden van waaruit die stem hoorbaar kan worden is een innerlijke stilte, misschien ook wel een helende stilte. Ook de evangelist Marcus verhaalt over een vreemd soort ontmoeting op een berg. En ook hier speelt de profeet Elia een rol, samen met Mozes.

Mozes, de wetgever, Elia als degene die de wet hoog hield ten tijde van Achab en Izebel, het koningspaar dat het volk meesleurde in afgoderij. En ook in dit verhaal klinkt als Mozes en Elia teruggetreden zijn een stem, ergens uit een stil midden.

Bijbellezing: Marcus 9, 1-10 (vertaling: Tom Naastepad in 'Menswording, uitleg van het evangelie naar Markus')

- 1 *En hij zei hun: amen, ik zeg u
dat er sommigen zijn van die hier staan
die de dood niet zullen smaken
totdat zij hebben gezien
het koningschap van God, gekomen met kracht.*
- 2 *En na zes dagen
neemt Jezus met zich
Petrus en Jakobus en Johannes,
en hij voert hen op naar een hoge berg,
afzonderlijk alleen.
En hij werd voor hun aangezicht
veranderd van gedaante,*
- 3 *en zijn klederen werden zeer blinkend als sneeuw,
zodanig als geen voller op de aarde vermag wit te maken.*
- 4 *En door hen werd gezien Elia, met Mozes,
en die spraken met Jezus.*
- 5 *En Petrus antwoordt, en zegt tot Jezus:
rabbi, het is goed dat wij hier zijn,
en laten wij drie tenten maken, voor u een
en voor Mozes een en voor Elia een.*
- 6 *Want hij wist niet wat hij antwoordde,
want zij huiverden zeer.*
- 7 *En het geschiedde: een wolk overschaduwde hen,
en het geschiedde: een stem uit de wolk:
deze is mijn geliefde zoon, hoort naar hem!*
- 8 *En schichtig rondom kijkend
zagen zij niemand meer
dan Jezus alleen met hen.*
- 9 *En terwijl zij afdaalden van de berg
gebood hij hun dat zij aan niemand zouden verhalen
wat ze gezien hadden,
dan wanneer de Zoon des mensen
uit de doden zou zijn opgestaan;*
- 10 *en zij grepen dit woord naar zich toe
en zochten tezamen wat het was:
op te staan uit de doden.*

Korte overdenking (deel 2)

Een huiveringwekkend moment, zo'n ervaring op een afgelegen hoge plaats. Huiveringwekkend, maar ook heel bijzonder. Een 'Gij-gaat-voorbij' moment. Een moment van puurheid, van ultiem geluksgevoel misschien. Een gevoel ook dat alles klopt. Een moment waarin jij je even verbonden weet met alles. Zo zeggen mensen het soms als ze zo'n bijzondere ervaring hebben gehad. Het is bijna niet te verwoorden. Je kunt er hooguit even aan raken, maar zodra je een poging doet om het echt te

benoemen is het wég. Ook Petrus kwam niet erg ver. Hij wilde het moment vasthouden; tentjes bouwen. Tja, dat gaat natuurlijk niet en waarschijnlijk snapte hij dat zelf ook wel. Maar zo gaat het nu eenmaal: zo'n gevoel van gelukzaligheid, van 'alles klopt', dat wil je vasthouden.

Maar... God gaat voorbij. Het is een 'zien, soms, even'. Even in de wolken, maar daarna weer de weg naar beneden moeten aanvaarden. Want het leven kan nou eenmaal geen doorlopende piekervaring zijn.

En toch verandert door zo'n ervaring jouw leven, jouw kijk op de dingen, jouw geloof misschien ook. Je gaat dingen in een ander licht zien.

Je krijgt meer inzicht in hoe het leven is, hoe jouw leven is en hoe je verder kunt na zo'n ervaring.

Tussen woestijn en kruis was er voor Jezus die piekervaring, die wezenlijke ontmoeting. Daarmee kon hij zijn weg verder gaan. Geen weg ten einde, maar een nieuw begin van leven.

Ook wij gaan door, heel deze veertigdagentijd en verder.... En wie weet welke bijzondere ontmoetingen of ervaringen nog vóór ons liggen en welk nieuw begin van leven, opstandingsleven.

Lied Licht dat terugkomt (ZZZ 182), uit oratorium 'Als de graankorrel sterft'

Licht dat terugkomt.
Hoop die niet sterven wil.
Vrede, die bij ons blijft.

Gebed

Vorbij gaat de tijd,
de dagen, de soms eindeloze uren,
vorbij gaat de vreugde,
vorbij gaat ook verdriet, ooit.

Vorbij ga jij, God.
Je bent niet vast te pakken,
niet op te sluiten,
niet te commanderen
of te smeken.
Jij gaat vorbij;
laat je ons over aan onszelf?
Of ben je -soms even- hier en nu?

Stiltemoment voor eigen gedachten, gebeden, vragen....

Afsluiting

Ja, we gaan verder met ons leven, hoe dan ook. Het voorjaar dient zich voorzichtig aan; struiken beginnen aarzelend uit te lopen en de bloeiende krokussen en viooltjes worden al bezocht door een vroege hommél. Ook hier: licht dat terug komt, hoop die niet sterven wil.

Ik wens jullie goede dagen, hoopvolle dagen, dagen gevuld met licht. En misschien tot volgende week. Heb het goed.

Zegenwens en zegenlied (ZZZ 25), t: Michaël Steehouder, m: Peter Rippen

Gesproken:

Moge bij elke stap die je zet, de weg zich openen.
Moge je de wind altijd in de rug hebben.
Moge de zon schijnen warm op je gezicht.
Moge de regen vallen zacht op je velden.
En totdat wij elkaar ontmoeten:
moge God je bewaren in de palm van zijn hand.

Gezongen:

Leven is van zeven dagen
lief en leed verdriet en licht,
stappen zetten, wegen wagen,
goede toekomst in het zicht.
Mogen wij elkander dragen
op de weg die voor ons ligt.

Wind en adem, geest en leven
vol beweging, storm en vuur,
moge ons bezieling geven,
in de winter, koud en guur
dat wij doorgaan onze wegen,
dat wij voortgaan dag en uur.

Broeder Zon met al zijn stralen,
die ons van de nacht bevrijdt,
moge schijnen op de aarde
elke plaats en elke tijd
geve elke mens zijn waarde:
zonne van gerechtigheid.

Regenwater, waterbronnen,
bron van leven, levensstroom,
waarmee alles is begonnen,
water voor een dorre boom,
uitgelopen nieuw gevonden
wast zij heel ons leven schoon.

Mag ik jou opnieuw ontmoeten,
vriend, vriendin, vergeet mij niet,
zal ik jou opnieuw begroeten,
met mijn ogen met mijn lied.
Mag ons in zijn hand behoeden
God die lief is en ons ziet.